

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในโลกยุคปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารหรือไอซีที (Information and Communication Technology : ICT) ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อสังคมมนุษย์ ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลาและไร้ขอบเขต การพัฒนามนุษย์ให้มีความรอบรู้เท่าทัน และสามารถต่อยอดความรู้ใหม่ ๆ ได้ จึงจำเป็นต้องพึ่งพาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการพัฒนาการศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ หมวด ๕ มาตรา ๖๕ ได้กำหนดให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิตและผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการผลิต รวมทั้งใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ เพื่อนำมาพัฒนากระบวนการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ ศึกษา และค้นคว้าด้วยตนเองได้ตามอัธยาศัย ทุกที่ ทุกเวลา อย่างต่อเนื่อง ดังพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ หมวด ๕ มาตรา ๖๖ ที่ได้กำหนดให้ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในโอกาสแรกที่ทำได้ เพื่อให้มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (2538) ทรงมีสายพระเนตรอันยาวไกลในอันที่จะนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการยกระดับคุณภาพชีวิตและเพิ่มโอกาสทางการศึกษาของประชากรไทย พระองค์ทรงมีพระราชดำรัสเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นการลงทุนที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศ เพราะทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด แม้เราจะมีปัจจัยอื่น ๆ อย่างสมบูรณ์ แต่ถ้าทรัพยากรมนุษย์ไม่มีคุณภาพแล้ว การพัฒนาก็ไม่อาจประสบผลสำเร็จสูงสุดได้ ซึ่งสอดคล้องกับแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ฉบับที่ 2) ของประเทศไทย พ.ศ. 2552-2556 ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากำลังคนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT Professionals) ให้มีปริมาณและคุณภาพตรงกับความต้องการของตลาด และบุคลากรในสาขาอาชีพต่าง ๆ ทุกระดับ รวมถึงประชาชนทั่วไป ให้มีความรู้ความสามารถในการสร้างสรรค์ พัฒนา และใช้ ICT อย่างมีประสิทธิภาพ มีวิจรรณญาณและรู้เท่าทัน เพื่อเป็นรากฐานการพัฒนาประเทศไทยสู่สังคมและเศรษฐกิจฐานความรู้และนวัตกรรมอย่างยั่งยืนและมั่นคง

ในยุคของโลกไร้พรมแดนที่เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อสังคมมนุษย์ โดยได้ถูกปรับเปลี่ยนจากเครื่องอำนวยความสะดวกมาเป็นเครื่องมือขับเคลื่อน ในการสร้างศักยภาพและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจกับนานาประเทศ และในสภาพที่ประเทศไทยกำลังเผชิญกับการแข่งขันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้นี้ เพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้อย่างมั่นคง จึงจำเป็นต้องเร่งเสริมสร้างสมรรถนะประชากรของประเทศให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคม ได้อย่างมีความสุขและเป็นกำลังสำคัญในการนำพาประเทศเข้าสู่สังคมโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาคุณภาพของประชากรในประเทศได้

สถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยต่างให้ความสำคัญกับการศึกษา จึงได้พัฒนาการศึกษาให้มีความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง โดยจะเห็นได้จากการที่สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งพยายามพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนให้ทันสมัย ให้ความสำคัญกับผู้เรียน (Student Center) และในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรต่าง ๆ ของแต่ละรายวิชา ก็ได้นำเอาเทคนิคและวิธีการที่ทันสมัยมาใช้ เพื่อต้องการให้ผู้เรียนได้รับความรู้ และมีสามารถในการนำความรู้ ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา (2552) เป็นสถาบันที่ผลิตครูและบัณฑิตที่มีคุณธรรม นำความรู้ มุ่งเน้นการทำวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น และสร้างความโดดเด่นทางศิลปวัฒนธรรม เพื่อเป็นผู้นำของภาคใต้ โดยมีพันธกิจหลัก คือ จัดการศึกษาเพื่อปวงชนอย่างหลากหลายรูปแบบ เพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคคลในท้องถิ่น ให้มีคุณภาพ คุณธรรม และคุณค่า ทั้งต่อตนเอง ต่อท้องถิ่น และต่อสังคมได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต รวมทั้งจะต้องถ่ายทอดเทคโนโลยี ศึกษาค้นคว้า พัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสมและนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการเรียนการสอน และบริการวิชาการแก่ชุมชน และเพื่อการปรับ พัฒนา และแก้ปัญหาของท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาได้เล็งเห็นความสำคัญ และตระหนักในประโยชน์ของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ซึ่งมีบทบาทเป็นอย่างมากในยุคของข้อมูลข่าวสาร จึงได้จัดทำแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา (พ.ศ. ๒๕๕๒-๒๕๕๕) ขึ้น โดยมีเป้าหมาย ดังนี้

1. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านไอซีทีของมหาวิทยาลัยให้ทันสมัยและเพียงพอ เพื่อสร้างโอกาสในการเข้าถึงสารสนเทศและความรู้ได้อย่างกว้างขวางและทั่วถึง
2. จัดหาระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัย ให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. พัฒนาอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้และทักษะในการใช้ไอซีที เพื่อนำไอซีทีมาเสริมสร้างประสิทธิภาพในการเรียนการสอนการบริหารจัดการ และการให้บริการของมหาวิทยาลัย

4. พัฒนานักศึกษา ให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการใช้ไอซีที เพื่อประโยชน์ในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และสร้างองค์ความรู้คู่ท้องถิ่น โดยอยู่บนพื้นฐานด้านคุณธรรม และจริยธรรม

5. สร้างเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรร่วมกัน

6. พัฒนาสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่สนับสนุนการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต

แม้ว่าเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจะได้รับการยอมรับและถูกนำมาใช้ในการจัดการศึกษาอย่างกว้างขวาง แต่ปัญหาเกี่ยวกับการจัดหาและการใช้ประโยชน์จากอุปกรณ์เทคโนโลยีก็ยังมีอยู่ ทั้งนี้เพราะอุปกรณ์เทคโนโลยีและซอฟต์แวร์ที่ถูกต้องตามลิขสิทธิ์มีราคาแพง การส่งเสริมการผลิตสื่อมัลติมีเดียทางการศึกษาและการฝึกอบรมยังไม่มีระบบที่ชัดเจน บุคลากรด้านคอมพิวเตอร์และสิ่งอำนวยความสะดวกทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารยังไม่พร้อม ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาเป็นอย่างมาก

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาสภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของอาจารย์และนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ว่ามีสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นอย่างไรและมีปัญหาอะไรบ้าง ซึ่งข้อค้นพบนี้จะเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการพัฒนาส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ประกอบกับสภาพการณ์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในปัจจุบัน ได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็วมาก ดังนั้นรูปแบบการศึกษาจึงต้องปรับเปลี่ยนและพัฒนาให้ทันสมัยไปพร้อม ๆ กับตัวแปรต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น การวิจัยครั้งนี้จึงนับว่าเป็นประเด็นที่น่าสนใจในการนำมาพิจารณาศึกษา เพื่อนำผลที่ได้มาพัฒนาการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ

1. เพื่อศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของอาจารย์และนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
2. เพื่อศึกษาปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของอาจารย์และนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
3. เพื่อเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา จำแนกตามประเภทนักศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ประชากรที่ใช้เป็นอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ปีการศึกษา 2551 ประกอบด้วยอาจารย์ จำนวน 290 คน นักศึกษาจำนวน 9,997 คน โดยเป็น นักศึกษาภาคปกติ จำนวน 6,206 คน และนักศึกษาภาค กศ.บป. จำนวน 3,791 คน รวมทั้งสิ้น 10,287 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ อาจารย์จำนวน 165 คน และนักศึกษาจำนวน 370 คน รวมทั้งสิ้น 535 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากประชากรตามตารางของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970)

2. ตัวแปรที่ใช้

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ ประเภทนักศึกษา คณะที่สังกัด และประสบการณ์ การสอน

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของ อาจารย์และนักศึกษา และปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของอาจารย์และ นักศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology) หมายถึง เทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดการสารสนเทศ อันได้แก่เทคโนโลยีการผลิต การจัดเก็บข้อมูล การประมวลผลข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการเผยแพร่ข้อมูล โดยอาศัย เครื่องมือทางเทคโนโลยี ที่สำคัญสองสาขา คือ เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสื่อสาร โทรคมนาคม

2. สภาพ หมายถึง สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในปัจจุบันที่ เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนของอาจารย์และนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

3. ปัญหา หมายถึง อุปสรรคหรือข้อขัดข้องต่าง ๆ ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนของอาจารย์และนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

4. อาจารย์ หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่สอนนักศึกษาระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2551 ในมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ทั้งที่เป็นข้าราชการ พนักงานมหาวิทยาลัย และอาจารย์ประจำตามสัญญา

5. นักศึกษา หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2551 ทั้งภาคปกติและภาค กศ.บป. ศูนย์สงขลา ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงสภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของมหาวิทยาลัย

2. เป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารในการกำหนดนโยบายและวางแผน เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของมหาวิทยาลัยให้มีประสิทธิภาพต่อการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น